

Van reclamefotograaf tot meester van het non-perfectionisme

Hans den Hertog

*“Wij zien alleen datgene
waar we naar kijken, maar
niet alles waar we naar
kijken zien we ook”*

HANS DEN HERTOOG

Roots in de grafische industrie
reclamefotograaf *leraar aan de KABK*
SCHRIJVER

De roots van Hans den Hertog liggen in de grafische wereld. In de jaren '60 maakte hij in de studio van de drukkerij kennis met fotografie. Als leerling van vermaard fotograaf Meinhard Woldringh leerde hij de kneepjes van het vak. "Het was voor mij een eer om als leerling van Meinhard Woldringh te mogen beginnen. Ik heb zoveel van hem geleerd dat ik mijn oudste zoon met zijn derde naam naar hem heb vernoemd. Niet alleen mijn carrière, maar ook het plezier in fotografie heb ik aan hem te danken. Het is een geweldig vak."

“Bij alle stranden en watervallen moeten borden komen waarop staat: ‘verboden te fotograferen op straffe van dwangopname’”

De verlossing van de fotografie

Hans heeft een groot deel van zijn leven een eigen reclamestudio gehad. "De reclamefotografie was ontzettend goed voor de ontwikkeling van mijn creativiteit, maar op een gegeven moment slaat de verzadiging toe. Dan heb je de leukste dingen gefotografeerd met de mooiste methodes en de kleinste spiegeltjes om lichtaccentjes te creëren. Dan wordt het een maniertje en moet je een andere keuze gaan maken. Die keuze leidde mij naar het onderwijs. In het begin gaf ik één dag per week les voor het beroepsonderwijs aan de school voor fotografie in Den Haag. In de beginjaren was fotografie een vak voor drogisten. Je moest je eigen ontwikkel- en fixeerbaden maken. Chemie was hierdoor een belangrijk vak. Langzamerhand heeft de fotografie zich ontwikkeld tot een medium waarin je vrijuit kan werken zonder beperkingen. Daar speelt de digitale fotografie ook een rol in. Hoewel de analoge fotografie ook zijn charmes had. Fotografie kwam in plaats van de schilderkunst. Hierdoor konden schilders vrijuit gaan werken. Zij hoefden niet meer af te beelden, maar konden gaan verbeelden. Die ontwikkeling maakt de fotografie nu door. De fotografie verloor de schilderkunst, maar wie verlost de fotografie?"

Zien is interpreteren

Van het beroepsonderwijs maakte Hans de overstap naar de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK). "Een wereld van verschil! De academie was veel meer inhoudelijk en minder ambachtelijk. Hier ging het om het verhaal achter de fotografie, het conceptuele denken. Heel veel mensen die fotograferen vinden het nog steeds geweldig dat er een beeld ontstaat, dat je dat beeld kunt maken en dat dat beeld soms lijkt op wat je hebt gefotografeerd. Veel mensen zijn nog aan het afbeelden. Afbeelden heeft geen zin, je moet die werkelijkheid overschrijden. Een foto is altijd een zwak surrogaat van de werkelijkheid. Bij de fotografische afbeelding van een zonsondergang voel je warmte van de zon niet en je hoort de golven in de zee niet. Je voelt geen druppels spattend water op je huid bij een foto van een waterval. Het is allemaal nep. Bij alle stranden en watervallen moeten borden komen waarop staat: 'verboden te fotograferen op straffe van dwangopname'. Bij verbeelden spreek je ook de andere zintuigen aan. Daar ben ik zelf, mede door mijn studenten, naar op zoek gegaan. Net als mijn studenten door mij zijn gevormd, ben ik ook door hen gevormd. Een zoektocht naar drie-dimensionaliteit, naar een wereld die in fantasie geschapen wordt. Als ik schrijf, kan ik dingen schrijven die niet gebeurd zijn. Een interpretatie geven van de werkelijkheid. Op een andere manier naar de wereld kijken. Interpreteren is het grote verschil tussen kijken en zien. Kijken is een technisch gebeuren. Zien is interpreteren, het voelen. Als je je er overheen kunt zetten of iets recht is of scheef is en welke kleur het heeft, denk ik dat je een eind verder kunt komen. Wat wil je vertellen? Daar gaat het om. Fotografie is daarvoor het moeilijkste medium. Foto's ontroeren niet snel. Als ik goede muziek hoor, kan ik tranen in mijn ogen krijgen. Bij fotografie gebeurt dat weinig. Toch moet je daar naar streven. Het gaat om de interactie tussen de kijker en de maker."

Elke dag die angst

De laatste fotoserie van Hans bestaat uit grafische beelden die zijn opgebouwd uit een combinatie van twee foto's. Een lastige manier van communiceren. Hoe voorkom je dat je de verbeelding kwijtraakt doordat de vormen zo mooi bij elkaar passen? Hoe kom je tot dat ene beeld dat gecombineerd veel meer is dan alleen die twee losse beelden? "Dat is zwoegen, net zoals een schilder. Zwoegen en heel veel teleurstellingen. Er zijn honderden foto's vooraf gegaan aan deze dertig foto's die het resultaat zijn van twee jaar hard werken. Er is altijd die grote twijfel. Soms zit er één bij en lukt het opeens. Het klopt, maar waarom klopt het nu? Dat is die enorme zoektocht, maar ook de teleurstelling en de angst voor de teleurstelling. Iedere dag weer. Voor ik's ochtends begin maak ik eerste de kattenbak even schoon en doe ik de afwas. Alles om die beproeving nog even uit te stellen. Zodra je begint, moet je jezelf bewijzen. Elke dag opnieuw. Gelukkig heb ik thuis een klankbord. Mijn vrouw, Anneke, is mijn grootste criticus. In de combinaties die ik maak,

laat ik enerzijds dingen zien die men niet als mooi ervaart. Als tegenstelling laat ik de natuur met mooi gevormde bomen te zien. Door die combinatie van de esthetische kant en de inhoud realiseer je je dat de wereld er heel anders uit ziet. Het is niet allemaal schoonheid. Daar ben ik steeds naar op zoek. Je voelt het als je het ziet. Op vakantie in Duistland kwamen we door zo'n louché tunneltje met twee tl-balken Waar je eigenlijk niet onderdoor durft. Dan voel je hier kan ik iets mee, maar daar moet je dan een beeld tegenover zetten om dat nog meer te accentueren. Je gebruikt iets moois om die puurheid te benadrukken. Als ik alleen het tunneltje zou laten zien, zou men niet verder komen dan de opmerking 'Wat een smerig tunneltje'. Door de dubbelwerking ontstaat iets nieuws. Het gaat altijd over tegenstellingen. Accenten leggen door contrasten te accentueren, non-perfectionisme."

Mooi is aangeleerd

"Bovendien, wat is mooi? Ik heb ooit samen met Hans Aarsman een lezing in de schouwburg gegeven over mooi en lelijk. Wat is mooi en wat lelijk en wie bepaalt dat? Iets mooi vinden is aangeleerd. Neem een zonsondergang; dat vindt iedereen mooi. Wat is daar nu mooi aan? Het zou triest moeten zijn. Wanneer je je dat realiseert ga je objectiever kijken. Mooi is aangeleerd, maar waar wil je dan vanuit gaan? We leven in een esthetische wereld, esthetiek is een gemakkelijk middel. Als je goed oplet in de supermarkt zie je dat elke afdeling een eigen kleur licht heeft. Op de groenteafdeling wat koeler zodat de groenten lekker fris lijken en op de broodafdeling wat warmer. Je ervaart het wel, maar begrijpt het niet. Wanneer je kaas zo wilt fotograferen dat het water je in de mond loopt, heb je die esthetiek nodig om die boodschap over te brengen. In een recalcitrante bui ben ik samen met mijn vrouw eens op zoek gegaan naar de leuke dingen in de toeristische dorpjes Lucca en Pienza in Italië. Je hebt een visioen dat het daar allemaal mooi is. Dat is natuurlijk niet zo. Ook daar zijn vuilnisbelten, elektriciteitscentrales en leuke dingen, maar die zie je nooit. Toen we na afloop onze foto's aan familie lieten zien, wilden ze daar helemaal niet naar kijken want dat was Italië niet. Maar dat is natuurlijk helemaal niet waar, het is ook Italië. Alleen hebben wij de illusie dat het altijd mooi moet zijn."